

Editör'ün Notu ve Açıklamalar

Etnomüzikoloji Derneği'nin (Türkiye) bir yayını olan ve yılda iki defa yayınlanması planlanan *Etnomüzikoloji Dergisi*'nin ilk sayısı, geçen yıl vefat eden müzikolog ve kanun icracısı Prof. Şefika Şehvar BEŞİROĞLU'nun anısına hazırlanmak amacıyla, onun araştırma alanlarından bir olan Müzik ve Toplumsal Cinsiyet teması çerçevesinde belirlenmiştir. Disiplinlerarası olan ve eleştirel yöntemi kullanan Yeni Müzikoloji'nin çalışma alanlarından biri de cinsiyet ve müzik ilişkisidir. Cinsiyet konusu kadınlık ve erkeklik dışında da var olduğundan konu çok geniş çerçevededir. *Etnomüzikoloji Dergisi*'nin bu ilk sayısı için belirlenen makaleler de toplumsal cinsiyet çerçevesindeki cinsiyetleri müziksel çerçevede kapsamış, etnografik ve kuramsal bağlamda irdelemiştir. Bu bağlamda ilgili makaleler müzik ve cinsiyet ilişkisine farklı açılardan değinmiştir.

Derginin açılış makalesi olan **Yeni Angara Müziğinde Kadın ve “Gizli Senaryoları”** etnografik yöntemle yapılmış bir araştırmaya dayalıdır. Makale, erkek egemen bir eğlence mekânı olan pavyondaki ‘Yeni Angara Oyun Havaları’nda kadının rolünü tespit etmeyi amaçlamış ve konsomatris olarak çalışan kadınların performansını, geliştirdiği taktik ve stratejileri ‘gizli senaryo’ ve ‘altpolitika’ kavramlarıyla irdelemiştir. Pavyonlardaki konsomatris kadınların müşteri erkekleri bağlamak için yarattıkları gizli senaryolarıyla, taktik ve stratejileriyle Yeni Angara Müzik performansının odak noktasında olmalarının yanı sıra müziğin yeniden icat edilmesine doğrudan etkiledikleri belirlenmiştir. Makalede erkeğin egemen olduğu bir müzik türü/kültürünün içinde kadının gizli senaryo performansları ile yarattığı etki vurgulanmıştır.

Eğitim Yıllarından Profesyonelliğe, Üfleme ve Vurma Çalgı Çalan İcraçılarda Cinsiyetin İcraya Etkisi başlıklı ikinci makale, adından da anlaşıldığı üzere, farklı anatomik özelliklere sahip erkek ve kadın cinsiyetlerinin çalgı çalmadaki etkisinin irdelenmesi üzerinedir. Makalenin ilk bölümünde kadın ve erkek anatomisindeki farklılıkların üfleme ve vurma çalgı icralarında yarattığı etkiler, ikinci bölümünde ise toplumsal cinsiyet algısı sebebiyle kadın üfleme ve vurma çalgı icracılarının yaşadıkları zorluklar incelenmiştir. Nicel ve nitel araştırma modellerinin bir arada kullanıldığı araştırma, aslında

toplumsal cinsiyet algısı temelli psikolojik etmenler bağlamında orkestralarda üfleme ve vurma çalgı çalan kadın icracı sayısının azlığı üzerine odaklanmıştır. Çalgı çalmada kadın ve erkek icracıların fiziksel açıdan farklı olmadıkları, kadın icracıların erkek icracılar yönünden toplumsal cinsiyet algısıyla zorluk çekmedikleri, yalnızca aile ve çevre tarafından kadın icracılara karşı olumsuz bir algı olduğu belirlenmiştir.

An Analysis of the Problems Zeki Müren's and Bülent Ersoy's Queer Masculinity/Femininity Performances başlıklı üçüncü makale, kadın ve erkek cinsiyetlerinin dışına çıkıp eşcinsel erkeklik ve kadınlığı Zeki Müren ve Bülent Ersoy'un performansları çerçevesinde irdelemeye odaklanmıştır. Kaynak tarama tekniğine dayalı çalışmada, Ersoy ve Müren'in eşcinsel ve müzik performansları arasında tutarlı bir ilişki oluşturulmasından dolayı karşılaştıkları sorunların arka planındaki sebepler, kendi söylemleri ve onlar hakkındaki söylemlerle analiz edilmeye çalışılmıştır. Müren ve Ersoy'un eşcinsel görünürlüklerinin bireysel olarak kaldığı, Türkiye toplumunun, devlet yönetimlerinin ve medya araçlarının sıkı toplumsal cinsiyet bakışları nedeniyle zorluk yaşadıkları, ancak yaptıkları sanatta iyi durumda olmalarından dolayı kabul gördükleri tespit edilmiştir.

Listening Technology and The Gay Male Body in Azerbaijan başlıklı dördüncü makale, toplumsal cinsiyetin bir başka kavramı olan 'eşcinsel' (gay) üzerinden Azerbaycan'da yaşayan genç eşcinsel erkeklerdeki müzik dinlemenin kimliğin korunması ve geliştirilmesi taktikleri olarak nasıl kullanıldığını irdelemiştir. Araştırma, ses çalışmaları, eşcinsel fenomenoloji ve etnografik verilerle biçimlenmiş ve dinlemenin dinleyiciyi yönlendiren bir araç olarak nasıl özel olarak konumlandığını vurgulamıştır. Cep telefonlarının Bakü'deki eşcinsel erkeklerin vücutlarının bir parçası ve duygusal göç yaşamalarının sebeplerinden biri olduğu, onların cep telefonuyla yönlendirilmiş müzik akışına ulaşıp dinledikleri seslerle cinsel kimliklerini müzakere ettikleri ve duygusal çıkış koşulları yarattıkları tespit edilmiştir.

Toplumsal Cinsiyet ve Müziğe Dair başlıklı beşinci ve son makalede ise toplumsal cinsiyet kuramının ne ifade ettiği ve bu kuramın Türkiye'de müzikoloji ve etnomüzikoloji disiplinleri ekseninde yapılan araştırmalardaki izlerinin neler olduğu kaynak taraması yapılarak irdelenmeye çalışılmıştır. Makalede toplumsal cinsiyetin ne olduğuna dair ilgili kaynaklar çerçevesinde kuramsal bilgiler verilirken, özellikle Türkiye'de müziksel bağlamda yapılmış örnek çalışmalarda toplumsal cinsiyet ve müzik ilişkisinin nasıl yansıdığı sunulmaya çalışılmıştır.

Son olarak, bu ilk sayıda emeği geçen herkese teşekkür eder, Etnomüzikoloji Derneği'nin (Türkiye) çalışmalarıyla birlikte *Etnomüzikoloji Dergisi*'nin zaman içinde farklı temalardaki yeni sayılarıyla devamlılığını ümit ederim.

Seyit YÖRE
Editör